ਸ਼ੋਭਾਬਾਈ ਨਾਰਾਯਣ ਸ਼ਿੰਦੇ

ਬਨਾਮ

ਦ ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਨਾਸਿਕ ਡਿਵੀਜਨ,

ਨਾਸਿਕ & ਓਆਰਐਸ

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 55)

ਜਨਵਰੀ 04, 2022

[ਏ. ਐਮ. ਖਾਨਵਿਲਕਰ ਅਤੇ ਸੀ. ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, 1959 – ਧਾਰਾਵਾਂ 148(1) ਅਤੇ 148(2) – ਕੀ ਕਲੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 148(1) ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਵਿਭਾਗੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸਰਪੰਚ/ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਚੋਣ ਖਰਚੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਤਰੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ਾਕਾਰਨ ਨਾ ਦੇਣ – ਫੈਸਲਾ: ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ - ਕਲੈਕਟਰ, ਧਾਰਾ 148(1) ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਰਪੰਚ/ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਡਿੱਗਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਉਪਾਯ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ – ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਲੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ – ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਇਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਨਰਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਬਹਾਨੇ – ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ (ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ) ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਪੀਲ – ਉਹੀ ਅਥਾਰਟੀ/ਫੰਕਸ਼ਨਰੀ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ:1. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, 1959 ਦੀ ਧਾਰਾ 148(2) ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਕ੍ਰਿਯ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 148(1) ਅਧੀਨ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਕ੍ਰਿਯ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਥੇ ਸਰਪੰਚ/ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਜਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣਾ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਨਤੀਜਾ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 14ਬੀ(1) ਅਧੀਨ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਉਸਦੇ ਸਮਕਾਲੀ (ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ) ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ, ਇਕੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਜੋ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਧਾਰਾ 14ਬੀ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ) ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 14]

2. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 14ਬੀ(1) ਅਧੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਭਾਵ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਜਾਂ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਾਯ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਅਪੀਲਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 18]

3. ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ - ਕਲੈਕਟਰ, ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 14ਬੀ(1) ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਰਪੰਚ/ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾ ਉਪਾਯ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ ਵਜੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਇਸ ਦੇ ਪੁਨਰਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ (ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ) ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 21]

ਸੁਚਿਤਾ ਮੁਰਲੀਧਰ ਕੇਵਟ (ਸਰਪੰਚ) & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ & ਓਰਸ. (2013) 6 ਮ੍ਰ.ਲ.ਜੇ. 414 ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਲਾਬਰਾਓ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ & ਓਰਸ. (ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 12276/2021 ਦਾ ਫੈਸਲਾ 3.12.2021 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ) - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 55 ਦਾ2022.

17.12.2020 ਨੂੰ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9244 ਦੇ 2019 ਵਿੱਚ.

ਨਾਲ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 56 ਦਾ 2022.

ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਐਸ. ਚੌਧਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ.

ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਰਾਮਕਾਂਤਰਾਵ ਕਟਨੇਸ਼ਵਰਕਰ, ਸ਼ਿਰੀਸ਼ ਕੇ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਸਚਿਨ ਪਾਟਿਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਏ. ਐਮ. ਖਾਨਵਿਲਕਰ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ.

2. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ: ਕੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਲੇਜ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, 1959 ਦੀ ਧਾਰਾ 148(1) ਅਧੀਨ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਵਿਭਾਗੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸਰਪੰਚ/ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਢੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਖਰਚੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਸਫਾਈ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ?

3. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਸਤੰਬਰ, 2018 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਪੰਚਾਇਤ ਚੁਣਨ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ. ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 29522/2021 ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਧੁਲੇ ਦੇ ਤਾਲੂਕਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਕੁਸੁੰਬਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 451/2021 ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ.

4. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 5 – ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਨੰਬਰ 10/2019 ਅਤੇ 11/2019 ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਵਿਵਾਦ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ, ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148(1) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਚੋਣ ਖਰਚੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ, ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 5.2.2019 ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵੇਂ ਵਿਵਾਦ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਭਾਵ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ.

5. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਾਸਿਕ ਖੇਤਰ, ਨਾਸਿਕ3 ਦੇ ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ, ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਵਿਵਾਦ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ। ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ 15.7.2019 ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਸਰਪੰਚ/ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਐਲਾਨਿਆ।

6. ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ4 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਸਨ 9244/2019 ਅਤੇ 9245/2019।

7. ਚੂੰਕਿ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਆਮ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਸੀ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 17.12.2020 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦਿੱਤੀ।

8. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀ ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ, 1959 ਦਾ ਐਕਟ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 14B(1) ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ, ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਪਾਅ ਸਿਰਫ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਪਰ, ਜਿੱਥੇ ਕਲੈਕਟਰ ਸਰਪੰਚ/ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ 1959 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਅਤੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੁਖੀ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 14B(2) ਅਧੀਨ ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾ ਰਸਤਾ ਖੁੱਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 16(2) ਅਧੀਨ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਦੇ ਉਪਾਅ ਤੋਂ ਸਮਾਨਤਾ ਖਿੱਚੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿੱਚਸੁਚਿਤਾ ਮੁਰਲੀਧਰ ਕੇਵਟ (ਸਰਪੰਚ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ।* ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ, ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਐਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

9. ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਸੁਧਾਨਸ਼ੂ ਐਸ. ਚੌਧਰੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਆਰ. ਕਟਨੇਸ਼ਵਰਕਰ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ, ਲਗਭਗ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪੱਖ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ।

10. ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, 1959 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14* ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ ਹੈ। 6.5.2010 ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 2010 ਦੇ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 14(1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਲੋਜ਼ (ਜੇ-4)। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 148 ਅਧੀਨ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ਧਾਰਾ 148* ਨੂੰ ਵੀ 2010 ਦੇ ਇਸੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ (ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੈਂਬਰ) ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਜਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਚੋਣ ਖਰਚ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

11. ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ। — (1) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ, ਜੋ —

(xxx) xx xx xx

(a) ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 148 ਅਧੀਨ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ; ਜਾਂ

(b) ...

14B. ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਯੋਗਤਾ। — (1) ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, -

(a) ਚੋਣ ਖਰਚ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ

(b) ਇਸ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਸਫਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ।

(2) ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਹਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਘਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਔਚਿਤਯ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 148 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

11. ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 243-K ਸਮੇਤ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10A(2) ਦੇ ਤਹਿਤ, 19.11.2010 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1959 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14B ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਾ B ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 14B(1) ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਲੈਕਟਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 14B(2) ਅਧੀਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।

12. ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 14B(1) ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ;

10A. ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ -

(2) ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

*

ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ

ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਇਮਾਰਤ, ਮੰਤਰਾਲਯ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਮੈਡਮ ਕਾਮਾ ਰੋਡ, ਮੁੰਬਈ – 400 032

ਮਿਤੀ: 19.11.2010

ਆਰ ਡੀ ਆਰ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਖਰਚ ਦਾ ਖਾਤਾ ਜਮ੍ਹਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇਣ ਬਾਰੇ।

ਹੁਣ, ਐਸ ਈ ਸੀ ਟੀ 2 ਪੀ ਟੀ ਐਸ/2010/ਨਾਗ ਪੀ ਐੱਚ.7: ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ ਨੰਬਰ 243-K ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 9A(2) ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਐਕਟ, 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 10A(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ: -

(A) ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਐਕਟ, 1961 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 15B(1) ਅਤੇ 6(2A) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਲੈਕਟਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 15(B)(2) ਅਤੇ 6(2)(B) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਹਨ।

(B) ਬੰਬਈ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਐਕਟ, 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 14B(1) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਲੈਕਟਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 14B(2) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਹਨ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਜਦਕਿ ਧਾਰਾ 148(2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਲੋਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 148(1) ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਪੰਚ/ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਘੋਸਿਤ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕਸਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 148(2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਦਿਸ਼ਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ

13. ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਲੈਕਟਰ (ਜਾਂ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ) ਵੱਲੋਂ ਸਰਪੰਚ/ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148(1) ਅਧੀਨ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ

ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਜਾਂ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ) ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 148(2) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਲੈਕਟਰ (ਜਾਂ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਆਪ) ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧਾਰਾ 148(1) ਅਧੀਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਰੁੱਧ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਪੰਚ/ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਜਾਂ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜੇਕਰ ਹੁਕਮ ਧਾਰਾ 148(1) ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ) - ਅਜਿਹੇ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਖਿੜਕੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ ਯੋਗ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਧਾਰਾ 148 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੋਚੀ ਗਈ ਹੈ।

14. ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 148 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਜਾਂ (2) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਸਿਲੋਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 148(2) ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਕ੍ਰਿਯ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 148(1) ਅਧੀਨ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਵਾਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਕ੍ਰਿਯ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸਰਪੰਚ/ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਜਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 148(1) ਅਧੀਨ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ ਅੱਗੇ)। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ, ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਉਸੇ ਅਥਾਰਿਟੀ/ਫੰਕਸ਼ਨਰੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਨੈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਬੰਧਿਤ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਰਾਦੇ ਏ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਧਾਰਾ 148 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ) ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

15. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਯੋਗਤਾ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਅਪੀਲ' ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦੀ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 148(1) ਜਾਂ 148(2) ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਤਰਕ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 148(2) ਅਧੀਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ, 1897 ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਵਰਚੂ ਦੁਆਰਾ ਅਯੋਗਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸਸ ਓਮਿਸਸ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਜਦਕਿ, ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਸੈਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ (ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ) ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

"ਸੈਕਸ਼ਨ 16(2)" ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 14B(1) ਅਧੀਨ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਪੰਚ/ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ,ਅਤੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗਲਤ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ।

17. ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਅਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਯੋਗਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 14 B ਅਧੀਨਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮਸਵਰੂਪ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸਰਪੰਚ/ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 14B ਅਧੀਨ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 14B(1) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਗੁਣ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਦੋ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ–ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸੈਕਸ਼ਨ14B(2) ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਕਲੈਕਟਰ 'ਤੇ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਪਹਿਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 16(2) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਅਗਲੇ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਲੈਕਟਰ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ, ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (2) ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ,16, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ,ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ
14B(1) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਨਤੀਜਾ - ਇੱਕ ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਸਵਾਲ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ,ਉਸ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਤੇ, ਦੇਜੁਰੇ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ,ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਭਰਨਾ ਹੈ।

18. ਪਹਿਲਾਂ, ਜੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਖਿਲਾਫ ਸੈਕਸ਼ਨ 14B(1) ਅਧੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਜਾਂ ਛੱਡ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਦਾ ਉਪਾਯ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

19. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਚਿਤਾ ਮੁਰਲੀਧਰ ਕੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 14B ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਅਯੋਗਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 9 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ

ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤੱਥ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਗਲਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

20. ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 12276/2021 ਵਿੱਚ 3.12.2021 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।1 ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 14B(1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਜੇਕਰ, ਕਲੈਕਟਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੇ ਸਰਪੰਚ/ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਦੇ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਜੇ ਕਲੈਕਟਰ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਐਲਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਗਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਅਯੋਗਤਾ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹਨ।

21. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ - ਕਲੈਕਟਰ, ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 14B(1) ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਰਪੰਚ/ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਡਿੱਗ ਪੈਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾ ਉਪਾਯ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵਜੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਇਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ (ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ) ਨਹੀਂ ਹੈ।

22. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਐਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ, ਸਗੋਂ ਮੈਰਿਟਸ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ, ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 14B(1) ਅਧੀਨ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੁੱਦਾ ਵੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਤੀਜਤਨ, ਅਸੀਂ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀਅਤ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਵਿਵਾਦ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਐਲਾਨ ਲਈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਕਾਰਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਾਮੰਜ਼ੂਰ ਹਨ।

23. ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਸਫਲ ਹਨ। ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਾਂਝੀ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਤਨ, ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ 15.7.2019 ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ 5.2.2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਟੇਟਡ ਡਿਸਪਿਊਟ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ(ਜ਼) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਪ੍ਰੀਤਮ ਭਾਰਤੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate